

uredbe. Ni namreč težko uganiti, da se ne morejo maksimirati cene potrebnih za prehrano, če lahko kmet prodaja po mili volji. Če je pšenica po din 3,50, ne more biti 1 kg moke po din 3.—! Tako rastejo cene v nedogled in ni upanja na skorajšnji konec te blazne tekme. Nič manjše vloge nimajo spekulanti, ki skušajo v kalnem ribariti in dobro zaslužiti. Ti brezvestneži, ki so imeli polne zaloge in natlačena skladišča, so načrtno in se iznebiti stare zaloge, je namignil, da bo tega in onega blaga zmanjkalo, in ljudje so kar drli v trgovino. V nekaj dneh je bila zaloga razprodana in trgovci si je zadovoljno mel roke. Seveda so ti triki navadno prihajali iz vrst veletrgovcev. Tako smo imeli v zadnjih mesecih epidemijo olja, sladkorja, mila itd., ki je pobrala tisoče in tisoče kilogramov blaga. Zadnji čas je, da je vlada sklenila postriči peruti tem spekulantom. In tudi kupujoče občinstvo je s svojim neupravičenim in prekomernim povpraševanjem dvignilo cene. Baš sedaj imamo priliko slišati, da se ljudje zalagajo v čevlji in obleko, kakor da bo vsega zmanjkalo.

V tej tekmi je najbolj prizadet državni uradnik. Dočim se je kupna moč kmetov dvignila, se je delavstva in uradništva zmanjšala. Razmerje med nakupom in prodajo kmečkega prebivalstva je sledeče:

Leto	prodaja	kupuje	kup. moč	v dobro
1937.	100	100	100	—
1938.	117,52	100,86	116,66	+ 16,66
1939.	112,26	103,93	108,33	+ 8,33
1940. (III.)	150,49	126,60	123,89	+ 23,89
(VI.)	150,57	131,61	128,96	+ 28,96
(IX.)	180,02	141,98	138,04	+ 38,04

Ako vzamemo za osnovo splošni indeks 42 %, vidimo, da se je kupna moč kmeta zvišala sorazmerno. Poglejmo sedaj, kako je s kupno močjo uradništva:

Leto	Povprečna plača	Indeks	Kupna moč	Vdo. bro.
1937.	1620	72	128	+ 28
1938.	1722,50	78	122	+ 22
1939.	1722,50	106	94	— 6
1940.	1812,50	143	57	— 43

Ako vzamemo za osnovo isto merilo kakor za kmeta (plača ista, indeks cen raste), dobimo porazno številko, ki pravi, da znaša kupna moč uradništva komaj 57 %, t. j., da ne more uradnik s sedanjo plačo preživljati svoje družine. Njegova plača je za 43 % pod eksistenčnim minimumom.

Vse navedeno jasno govori, da je treba najti nujno rešitev, da ne bo uradništvo popolnoma obubožalo ter materialno propadlo. Rešitev je možna z izdatnim, današnjim pri-likam ustrežajočim povišanjem ali z energično kontrolo in primernim maksimiranjem cen vseh življenjskih potrebščin.

Borba za vsakdanji kruh ubija mlajši generaciji ves idealizem

»Idealizem!«

Kako lepa misel, kako lepo zvaneča beseda, a še lepša, če preveva mlado generacijo, ki stopa na plan.

In kako je potreben človek idealizma, ki vidi vse lepo, vse v rožicah in če ga žene ta idealizem, da ustvari velika dejanja, da ga krepi v borbi za uspehe, za prerjenje vsega in ga navdihuje s silo in upom, da je vendar tja do cilja dosegajoča razdalja.

In oči tek današnji generaciji, češ da nima idealizma, ali je upravičen ali je pretehtan ali je krivičen? »Da upravičen je in krivičen!«

Vprašanje »Zakaj ni v mlajši generaciji danes tistega idealizma, ki ga je nosila mlada generacija nekoč, ga pripenjalo na svoje prapore vzpodbujajoč se z njimi?« je težko vprašanje, je pa obenem tudi trpka stvarnost in resnica.

Tisti, ki stalno očitajo mlajši generaciji pomanjkanje idealizma, so tako rekoč sokevi, da je ta idealizem splahnel in je namesto njega nastopila kruta stvarnost, realnost, ki je zakoreninjena v borbi za vsakdanji kruh.

Ta je danes izpodrinila plapolajoč plamen idealizma, ta je danes gonila sila mlade generacije in to danes pretvarja in preusmerja to generacijo iz lepega idealizma v kruto realnost, od dela za ideale k borbi za kruh, za življenje.

Poglejmo mlajšo učiteljsko generacijo. Ali se ni usoda najkrujeje poigrala z njo? Ali ni doživela najhujše udarce?

Ali ji ni bil prvi korak v življenje zagrenjen z grenko kupno žolča in celina? Potem pa naj idealizem preveva v vseh teh tako kruto prevaranih in kruto zagrenjenih dušah, ki ne najdejo nikoli prave pomoči v borbi s kruto realnostjo?

In kakšna je ta pot v življenju te mlajše generacije?

Prvi udarec je pet letnik učiteljske, ki je zadel takoj vse one, ki so imeli že pred seboj pot v življenje, že namerjen korak v poklicno načrtno delo, prepleteno z mislimi in čustvi idealizma.

Ta prvi udarec je bil grenak in je bujno plapolajočemu plamenu idealizma prillil prvo kapljico spoznanja in krute prevare. Vendar ta udarec se je polegel, žrtev so mlade duše

pozabile v obljubi, da bo ta žrtev pripomogla k takojšnji namestitvi.

A zopet je sledil drugi udarec — udarec čakanja, ko so se lepe obljube izpremenile v prazne besede, ko so zagotovila splavala po vodi. Tri, štiri in še več let so čakali na namestitev in stradali kruha. Ali lahko sedaj kdo verjame v potenciranje idealizma? Menda si teh iluzij nobeden ne bo delal, ker za nje ni stvarne podlage. Krutost borbe za kruh je postala realni dedič prej plamenečega idealizma v dušah vseh prizadetih.

Končno je vendar potekel čas čakanja in ob namestitvi je marsikateri skrita iskrica idealizma znova zaplapolala — leta krutih udarcev so minula!

Življenje je potekalo dalje, delo je prižigalo novih plamenkov, a plačilo je prilivalo slabega olja tako, da so plamenčki novega idealizma pričeli tudi ugašati.

Sledil je tretji udarec v obliki čakanja na napredovanje. Čakaj in le čakaj, in vsak tak »čakaj« je sekal nove rane v duše s poslednjimi ugašujočimi plamenčki idealizma mlade učiteljske generacije in dušil te plamenčke enega za drugim.

Ali naj to čakanje krepi mladega človeka?

Ali naj mu taka krivica da novih vzpodbud za idealno gledanje vsega, kar se dogaja okrog njega, ko pa je ves zrak okužen z najkrujejo realnostjo?

In ko je končno minula tudi ta doba, ko je bilo čakanje že preedolgo, je vendar polagoma tudi mlajša generacija napredovala.

A že smo do danes doživeli in doživljamo nadaljnje udarce četrtega, petega, šestega, vsak dan nadaljnega.

In čemu?

Ali se morda maščuje nad nami usoda zaradi zavrnjenega idealizma?

Ne!

Usoda ni tako kruta, krut je čas, kruti so oni, ki nam naprtijo oči tek o splahnelem idealizmu. Mlajša generacija hodi po poti krute realnosti, ki jo tepe, hodi v borbo za svoj vsakdanji kruh, v kateri omahuje, v kateri propada in zakopava svoje sile in poslednje tenke ostenke idealizma, ki je nekoč v obliki velikanskih valov gonil ustvarjajočega duha mlade generacije. Sedaj je ta duh otopel,

preteklost je le sen, bodočnost pa odprto vprašanje.

Draginja! Male plače! Kako bo prvega? Ali boš s plačo izhajal? Dolgovi! itd. — to je danes »idealizem«, s katerim se peča mlada učiteljska generacija in ta »idealizem« je gonilna sila življenja.

Zavest, da je mlajši generaciji tako rekoč zaprta pot k lastnemu ognjišču, k idealnemu skupnemu družinskemu življenju, k sreči, žge, peče in seka rane.

Misel, da je delo družinske matere učiteljice v šoli manj vredno, kakor pa delo učiteljice, ki si ni ustvarila domačega, zakonskega življenja, navdaja prve s čustvom manjvrednosti kljub temu, da je morda dala življenje novemu bitju, novemu sočloveku, so- trpinu in dela kakor druga.

Jubilej učiteljice Terezije Kovačič

Malokateremu tovarišu(ici) je zaradi življenjskih peripetij dano, da bi mogel več decenij ostati član enega in istega učiteljskega društva; redki so tudi tovariši(ce), ki bi tudi po upokojitvi vztrajali pri svojem stanovskem društvu. Pri večini je kmalu pozabljeno, kolike dobre jim je priborila stanovska organizacija in da segajo te še v dobrobit posamezniku preko aktivne službe. Zato je tem hvalevredneje, da štejemo v svojih vrstah stanovsko zavedne tovariše in tovarišice, ki jim je v ponos, da so tudi kot upokojenici(ke) člani močne učiteljske organizacije. Med take vztrajne članice šteje celjsko učiteljsko društvo upokojeno učiteljico Terezijo Kovačičevo v Petrovčah.

Bilo je pred 45 leti, ko je gospodična Zinka, kakor jo z vsjo spoštljivostjo imenujejo petrovski občani, kot mlada učiteljica nastopila službo na takratni trirazrednici v Petrovčah. Že na svojih prejšnjih mestih v Ilirski Bistrici in v Zabukovju pri Sevnici si je pridobila mnogo praktičnih izkušenj v šoli, ki jih je vztrajno izpopolnjevala v svojem na-

Ali naj prva zavest in druga misel podžigata v teh dušah idealizem? Ali naj ti občutki netijo nove plamene že ugašajočega idealizma?

Tudi take misli so utopije in nihče si jih niti misliti ne sme, še manj pa prav po tihem izreči!

Tako sedaj »nekdanja« mlajša oz. »sedanja« starejša generacija, tu leže argumenti, tu so dejstva, stvarna dejstva, zakaj ni več v mlajši generaciji, posebno pa učiteljski, onega idealizma, ki je nekoč preveval in plamtel pri vas.

To pot preusmeritve vodijo kruta realnost, lastne izkušnje in stvarna doživetja v današnji dobi in, kam nas bo dovedla...?

V-ar

Milica Stupan:

Šolske kuhinje

Pred kratkim je izdal prosvetni minister dr. Anton Korošec poseben razpis o ustanavljanju šolskih kuhinj na osnovi čl. 23., tč. 5. Zakona o narodnih šolah. Ta razpis, ki kliče k delu za zaščito šolskih otrok pred gladovanjem, bo prav gotovo odjeknil tako, da bo naša šolska mladina v čim večjem številu deležna te blagodati. Število šolskih kuhinj se bo dvignilo, že obstoječe pa bodo razširile in poglobile svoje delovanje. Ker vem iz lastnih izkušenj, ki sem jih imela pri vodstvu šolske kuhinje in počitniške kolonije, kako je težko, če mora vsak posameznik začeti z delom čisto sam, brez vsakega navodila, sem napisala te vrstice in upam, da bodo koristne kačipot tistim, ki se bodo lotili prepotrebne dela v šolskih kuhinjah.

A. Oprema šolske kuhinje

Prvo, kar je za ustanovitev šolske kuhinje potrebno, so primerni prostori in sicer kuhinja z jedilno shrambo in obednica. V obednici potrebujemo mize s klopmi ali stoli. Zelo praktično je, če so mize prevlečene z linolejem, ki se dobi v vseh barvah. Tako prevlečene mize so zelo lične za pogled pa tudi praktične, ker jih z lahkoto obrišemo. Takih idealnih šolskih obednic je pa za enkrat še malo v naši slovenski domovini. Za začetek tudi niso neobhodno potrebne, saj je predvsem važno, da začno šolske kuhinje v vsakem kraju posloovati. Če je začetek še tako skromen, v vztrajnem delom se lahko doseže vsako leto manjši napredek. Če prvo leto še ni obednice na razpolago, bodo šolski otroci tudi na šolskih klopih v učilnici s tekotom po- užili kosile, ki ga bodo dobili. Za drugo leto pa bodo lahko učenci pod vodstvom učite-

lja pri rokotvornem pouku sami napravili iz desk preproste klopi in mize.

Tudi oprema kuhinje same bo v prvem letu še najbrž pomanjkljiva. Verjetno, da za njo sploščka še primerne prostora ne bo na marsikateri šoli, da se bo morala stisniti v kuhinjo šolskega upravitelja ali kake druge učne moči ali šolskega sluga. Prav primerno pa se da združiti prostor za šolsko kuhinjo s pralnico, ki je itak po večini na šolah. Potrebna je dalje še posebna shramba za šolsko kuhinjo, ki naj ima police za razno zalogo in lese za krompir. Kuhinja mora biti seveda tudi opremljena in sicer rabimo eno ali dve mizi in eno ali dve omari z različnimi predali.

Pri vsaki novi šoli, ki se bo v bodoče zidala, bo treba gledati na to, da bo imela v prtilnihih ali kletnih prostorih te tri potrebne prostore za šolsko kuhinjo.

B. Potrebna posoda

Najtežje poglavje pri ustanovitvi šolske kuhinje tvori vprašanje nabave posode. Stroški za najpotrebnejšo posodo znašajo, če vzamemo pri vsaki nabavki najboljše vrsto, za 50 oseb okoli 3000 din.

Predvsem je potreben velik lonec, za 50 oseb mora biti vsaj 30 litrski (premer 30 cm). Za ta veliki lonec je treba vzeti brezpogojno črno posodo znamke »Eterna Speciale«, ki je sicer dražja, a zato res trpežna. Tak 30litrski lonec stane 440 din, pokrovka pa 55 din. V tem loncu se zmešajo vse jedi, ki so se prej posamezno kuhale, in nato po potrebi vse skupaj še enkrat prevre. Razen tega velikega lonca je potrebno še nekaj manjših kozic in loncev: 15 do 20 litrska kozica s pokrovko, 2 lonca s 5 in 10 litri in še dve manjši kozici, vse se-

POGOVORI

»Servus, kolega! Ali že veš za slučaj učitelja Komarja?«

»Ne. Brž mi povej.«

»V norišnici je!«

»Nemogoče! Ubogi mož! In kaj ga je spravilo tja?«

»Draginja!«

»Ah, pojdi, pojdi!«

»No, no, le poslušaj! Je precej dolga storija. Povedala mi jo je moja žena, njej pa gospa Komarjeva. Zvedel sem torej iz zanesljivega vira. Ubogi Srečko Komar je vstal tistega usodnega jutra kot običajno in se odpravljal na svoje vsakdanje dolžnosti, ko pristopi njegova žena Špela s prošnjo, naj ji da nekaj denarja za gospodinjstvo. »Kaj?« se razhudi blagi možiček. »Tristo nezabeljenih cmokov, saj sem ti včeraj dal tri kovače. Kam si z njimi, ti potratno ženišče? Mar misliš, da denar...?«

»Tri kovače, tri kovače! Toda to je bilo včeraj in pri tej draginji...« se razjoče vrla gospa Špela. Nevoljen odšteje Komar ženi denar in se odpravi v službo. Pot ga pelje mimo trafike. Debela trafikantka je v pogovoru s svojo sosedo in ga prezre. »Ja, kaj pravite, draga gospa? Še pred enim mesecem sem kupila to stvar polovico ceneje. Sedaj pa... saj pravim, ta draginja...! O, klanjam se, gospod Komar. Smem postreči? Kot običajno, kajne, štiri Drave. Ja, ja, kaj hočemo. Prosim, izvolite. Včasih ste kadili Zete, sedaj ste prišli pač na Drave. Ja, ja, saj pravim, ta draginja! Klanjam se.«

»Baba«, se razjezi Komar in nadaljuje pot proti šoli. Spotoma kupi časopis. Razgrne ga. Debelo tiskane črke se mu začnijo pred

oči. »Kako odpravimo draginjo?« »Zakon o pobijanju draginje ali kdo je kriv naraščanju cene.« »Kam plovemo?« itd. In spodaj s fanjšimi črkami... »Dovoljeno je temu in temu, da dvigne cene svojemu blagu...« »Pfuje, pljune učitelj Komar Srečko, zmečka časopis in ga vrže nehoti v glavo mimoidočemu pasantu.

»Kaj?« se razhudi slednji, »ali nimam dovolj skrbi, da se mi morajo še take neprijetnosti zgoditi na cesti? Seveda, ljudje imajo pač preveč denarja, zato se šaljijo na račun drugih! In pri tej draginji!«

S par skoki je bil Srečko Komar v šolskem poslopju, ki ga je smatral za zadnje pribežališče. Globoko se oddahne in odpre vrata v zbornico.

»Grozno, strašno, gorostasno! Jaz ne vem, kako bo, če bo šlo še tako naprej«, se je repenčil kolega Suhajžna.

»Da, da, obetajo se strašni časi«, je govoril tovariš Klopoteč. »In če pomislite, da bo vedno hujše! Saj nas bo kmalu vseh konec. Ta draginja!«

»Ah, ta draginja«, zabruna v odmev zbor mrljskih glasov kot o polnoči na pokopališču. Komarju se zašibijo kolena in se nalonj na zid. K sreči tedaj pozvonijo. Komar je odtaval s sklonjeno glavo v razred. Prvo uro so pisali v domače zvezke. Tam, v zadnji klopi se nekoč premika.

»Ha, kaj pa ti? Kje imaš zvezek?«

»Prosim, nimam ga.«

»Tako? In zakaj ne?«

»Ne moremo ga kupiti.«

»Kaj, zvezka ne morete kupiti? Ta je dobra! In zakaj ne?«

»Ker, ker... ker je taka draginja.«

Komar je začutil, da ga je oblihl pot, da mu je grlo čisto suho in da mu v sencih kljuje. Ne vpraša nič več.

Drugo uro je računstvo. Učenec pride k tabli. Računa to in ono. Naenkrat opazi Srečko Komar sumljivo barvo njegovega vrata.

»Ti, zakaj si ne umiješ vrata, ha, predno greš v šolo?«

»Ker nimam...!«

»Kaj, česa nimaš? Mila? Vode?«

»Da, ker, ker...!«

»No, kaj, kaj...?«

»Ker je taka draginja!«

Ubogi Komar se sesede na stol. Pred očmi mu zaplešejo kolobarji, kolobarji, kolobarji. Ukaže prinesiti kozarec vode. Ni kozarca! Kje je kozarec? Zakaj ni kozarca? Pride sluga.

»Kje je kozarec?«

»Ubit!«

»Kupite drugega!«

»Nemogoče, pri tej draginji!«

Komar pače kot podsekano drevo na tla. Prepeljejo ga domov. Žena v jok: »Kaj je, kaj je?«

Mož jo topo pogleda.

»Oh, zmešalo se mu bo, revežu, in pri tej draginji!«

Tedaj skoči Komar Srečko pokonci. Nič več ni top in brezbržen. Veselo skače po sobi, smeje se, ploska z rokami in se divje zakrohota. Opoldne je bil že na Studencu.

»Reveži!«

»Da! Le pomisli, kaj bo počela uboga žena s kopico otrok!«

»Pa pri tej draginji!«

»Oho, kaj pa je danes tebi, da si tako slabe volje?«

»Ah, beži, beži, z ženo sva se sprla.«

»Menda ne bo kaj hudega?«

»Pa še kako! Ljubosumna je.«

»Glej, glej. Na katero pa?«

»Saj jo poznaš. Na našo sosedo!«

»Aha, se mi že svita. Tista svetlolasa, brhka srnica, ki jo srečava vsak dan, ko gre v urad. Prav tako dekletce. Čestitam tvojemu okusu!«

»Kaj še! To je tista debela trgovka nasproti naše hiše!«

»Kaj tista? No, veš kaj, tista pa res nima prav nič mikavnega na sebi.«

»Kaj, nič mikavnega? O, pa se zelo motiš, prijatelj. V kleti ima zakopanih petdeset kil fine svinjske masti, tristo kil moke, sto kil sladkorja... hej, kam pa drviš...?«

»Zbogom! Grem po opravkih. Mudi se mi!«

»Ti prešmentani Don Juan. Zdaj mi bo pa štrečno zmešal. Zbogom, krasna zaloga!«

»O joj, prejoj! Bog pomagaj, kaj bo, kaj bo?«

»Ah, pojdi, pojdi. Kdo bi neki le vedno vzdihoval! To delajo le slabici, ljudje brez življenjske sile in ambicije!«

»Kaj mi pomaga ambicija, če ni denarja, ni kredita, ni tega, ni onega, kar človek potrebuje. Kako bomo živeli, ko se vse tako draži? In kaj šele bo?«

»Temu je lahko pomagati. Nabavi si zaloge živil in jih spravi za slabše čase. Le vzemi si za vzgled gospo odvetnikovo iz naše hiše. V njeni kleti in shrambi boš našel pravcato skladišče raznih živil. To ti je gospodinja, ha! Na vse misli. Stori tudi ti tako. Pojdi in kupi, česar ti manjka!«

»Kako si dejal? Pojdi in kupi? Idiot?«

Ljubič Mirko.

veda s pokrovko. Za to manjšo posodo ni neobhodno potrebno, da kupimo znamko »Eterna Special«, zadostuje tudi slabša kakovost in stane potem vse skupaj 400 do 500 dinarjev. Za prežganje potrebujemo železno prežgaliko.

Potrebujemo še tudi dve deži za mast, večjo za zalogo za 30 do 40 kg, manjšo za 3 do 4 kg za vsakdanjo rabo. Neobhodno potrebna je še mesoreznica (strojček za faširanje). Primerna velikost je št. 16, ki stane z dvema ploščama vred (z večjimi in manjšimi luknjami) okoli 200 din. Vse ostalo, kar se potrebuje v kuhinji, stane razmeroma malo: 1 ali 2 veliki emajlirani ali pocinjeni skledi, ki jih uporabljamo tudi za pomivanje posode, če ni vzdanih pomivalnikov, 2 zajemalki s premerom 14 cm (za delitev jedi), 1 velik nož, manjši noži za lupljenje krompirja itd., deska za meso, cedilo za zelenjavo, sito za pretlačenje, porcelansko posodo s pokrovom za sol, pločevinaste škatle ali doze za dišave in začimbe, vilice za meso, kuharice, pletenka 10 do 20 l za kis, 6 do 12 brisač za posodo in vsaj 3 modri predpasniki za kuharico.

V kuhinji sta pa tudi potrebni dve tehtnici, ena običajna kuhinjska s 5 kg uteži, druga decimalna, ki jo itak ima večina šol.

Za obednico potrebujemo pri 50 osebah 50 krožnikov. Najboljše so porcelanske, a treba je vzeti tiste močne in debele, ki lažje prenesejo kak trd dotik. Pločevinasti krožniki pa imajo tudi nekaj zase, ne razbijejo se, in marsikateremu otroku bo prihranjen strah, ki ga je občutil vsak, če je kdaj kak krožnik po nesreči strl. Če pa kupimo pločevinaste krožnike, moramo zbrati lepe, žive barve in okusne vzorce. Lepi so n. pr. rdeči z velikimi belimi pikami. Nabavna cena je približno enaka, okoli 8 din. Potrebni pa je tudi 50 žlic (nerjavčih!) po 9 do 10 din.

Pripominjam, da so vse tu navedene cene za posodo veljale v nadrobni prodaji v začetku letošnjega leta. Zaenkrat se cene posode še niso bistveno spremenile. Kolikor pa so že kje višje cene, pa lahko proračun izravnamo s tem, da naročimo posodo neposredno v tovarni (n. pr. v celjski) in dosežemo tako znatno nižje cene.

Vsa opisana posoda zadostuje samo, če se kuha dnevno enotna skupna, tako zvana enolončna jed, torej nekaka gosta juha, pri kateri ne rabimo ne nožev in ne vilic, ker dodamo vsako meso že sešekljano v juho.

Če se kuha za več kakor 50 otrok, se seveda stroški za nabavo opreme primerno zvišajo. Največji lonec znamke »Eterna Special«, ki se dobi, je 70 litrski, torej za približno 120 otrok. Če se kuha za več kakor 50 otrok, pa že pride v poštev kotel, bodisi vzdani ali prosto stoječ s cevmi, kakršnega dobavlja celjska tovarna. Vzdani kotli niso praktični, ker je pri njih čiščenje oteženo. Kotli imajo to prednost, da v njih vse hitro zavre. Slabo pa je pri njih to, da se jed rada pri-smodi in je treba neprestano mešati. Zaradi hude vročine tudi radi pokajo in se krushijo, ako niso vedno do roba napolnjeni ali če vlijemo v razgret kotel mrzlo vodo. Tako posta-

nejo kaj radi nevarni zdravju otrok. Zato pridejo v poštev samo kotli iz prvovrstnega materiala. Najboljši so bakreni, znotraj pocinkani in aluminijasti kotli.

S samim kotlom seveda v šolski kuhinji še pri najpreprostejši enolončni jedi ne shajamo, saj moramo vsako živilo posebej skuhati in nato šele vse skupaj zmešati, če hočemo dobiti okusno jed. Zato je pri kuhanju za 50 otrok vseeno najprimernejši dober štedilnik, če pa kuhamo za več kakor 50 otrok, sta potrebna kotel in štedilnik.

C. Kuharica

Računati je treba s tem, da šolske kuhinje v večini primerov ne bo vodila izšolana kuhinjska moč, ker taka kosilo preveč podraži. To tudi ni potrebno, kajti za to delo je sposobna vsaka ženska moč, ki zna nekoliko kuhati in ima za ta posel veselje in potrebno paznjo. V večini primerov pride v poštev žena šolskega sluga. (Na mariborskih šolah je dobila v šolskem letu 1939/40, za to delo kot priznanje dnevno 5 din.) Po moji približni cenitvi rabi kuharica za pripravljanje enolončne jedi za 50 oseb dnevno štiri do šest ur in sicer za vse skupaj, za predpripravo, kuhanje, razdelitev jedi, pomivanje posode in snajenje kuhinje. Seveda je pa težko določiti povprečen čas, kajti goveja juha zahteva mnogo manj dela kakor pa juhe, v katerih je krompir in zelenjava. Tudi opravi svoje delo v tem času samo inteligentna, sposobna in spretna kuharica, ki zagradi vsako delo na pravem koncu in ne teka brezglavo po kuhinji. Pri šolskih kuhinjah je dobro to, da lahko ravno najzamuđnejša opravila, kakor lupljenje krompirja, trebljenje zelenjave in pomivanje posode opravijo izven šolskega časa otroci sami in tako v znatni meri razbremenijo kuharico.

Tudi jedilnik mora biti sestavljen tako, da je kuharici delo čim bolj olajšano. Če je danes n. pr. goveja ali fižolova juha ali pa kak mlečni riž, kar da vse manj dela, se določi za jutri obed, ki da več dela, pa si lahko potem kuharica že marsikaj danes pripravi. Lahko si otrebi zelenjavo, olupi krompir, bolj temeljito osnaži kuhinjo itd. — Mimogrede povedano: Če smo že ulupili krompir ali otrebili zelenjavo za jutri, je treba krompir in zelenjavo takoj snajeno oprati, krompir pa pustiti v vodi, v kateri ga bomo jutri pristavili. Voda namreč izluži iz krompirja mnogo redilnih snovi, ki jih je škoda zavreči.

Najvažnejše pravilo, ki si ga mora zabiti vsaka kuharica v šolski kuhinji, je to, da se ne sme nikoli nobena jed zasmoditi, kar se pa pri množinskem kuhanju tako rado zgodi zlasti, kjer se do jedilniki gosti. Kuharica se mora zavedati svoje odgovornosti, saj je lahko po njeni nepazljivosti prisiljenih petdeset otrok, pojesti brez teka zasmojeno kosilo ali pa ga pustiti. Zato je treba kuhati z največjo pazljivostjo in pridno mešati, dokler je lonec na odprtem ognju. Kadar pa ni časa za mešanje, je treba jed pravočasno odstaviti. (Se nadaljuje.)

delek z enim razredom s polnim številom ur. Vzemimo, da so uspehi enaki (mislim tu na samo znanje, ki ga zahtevajo nekateri nadzorniki). Toda kakšna je bila — kar je danes bolj važno — pot, po kateri se pride do tega znanja, kaj? Izkušen učitelj bo našel tudi na enorazrednici to pot, za neizkušenega začetnika pa dvomim.

Čeprav si v svojem članku vseskozi optimist in realno gledaš na vso zadevo, te je na koncu vseeno zagrabilo in si malo potožil. Tega ne bi smel napraviti. Tudi mali Rovtarčki in Blatnodolčani potrebujejo učitelja, njih starši pa človeka, ki jim bo dal nasvete, ki bo z njimi zaživel in jim pokazal pot v lepšo in boljšo bodočnost. Toda poudarjam še enkrat: ne neizkušen začetnik, temveč učitelj z nekaj let službe, z neko prakso ter potrebno pedagoško in sociološko izobrazbo in sicer ne kazensko, temveč po službeni potrebi (brez narekovajev).

Toda pismo ti pišem, predstavil se ti pa še nisem. Mlad začetnik sem ter sem pred letom dni nastopil službo na enorazrednici. Ne v Blatnem dolu ali na Golčavi, temveč na eni izmed boljših slovenskih enorazrednic. Šola ni daleč od železnice (po učiteljskih pojmihi), ima elektriko, vodovod, je lepo urejena in občina zelo skrbi zanj. Pa je prišla prilika, da sem dobil mesto na višje organizirani šoli, ki je daleč od železnice, kjer žgo petroleje in pijejo kapnico. Pa sem šel. Mnogi so se mi smejali in se mi morda še danes. Toda povedal sem jim, da je enorazrednica

Damske plašče

za jesen in zimo nudi v največji izbiri po ugodnih cenah konfekcija

LUKIČ, Ljubljana pri tromostovju

tako trd oreh za začetnika, da ga naj ne tare, če mu ga ni treba. Lahko rečem, da sem imel upraviteljevanje kmalu »v žepu«, toda vzel mi je toliko časa, da je kup knjig, ki sem si jih pripravil za študiranje, počasi kopel in da se je v pripravih in mojem delu v šoli videla velika vrzel zaradi neizkušenosti in premajhne pedagoške izobrazbe. V škodo pa je bilo to meni samemu in otrokom v šoli.

To je nekaj mojih misli o enorazrednicah in učiteljih pripravnikih. Napisal bi jih še več, pa tudi te bi bolj podprl z dokazi. Toda bojim se, da ima tovariš urednik skopo odmerjen svoj prostor. Zato naj končam. Misli sem napisal zato, ker sem prišel do drugačnih zaključkov kot ti. Zelja naju obeh pa je, da se ta problem, o katerem danes toliko pišemo in govorimo, enkrat razjasni. K razjasnitvi pa bova, upam, nekoliko pripomogla oba; ti s svojim člankom, jaz pa s pismom, naslovljenim nate.

Tovariško pozdravljen!

M. L.

Splošne vesti

SRESKA UČITELJSKA DRUŠTVA

Črnomelj, Maribor — levi breg, Ormož in Slovenska Bistrica prosimo, da nam takoj dostavijo mesečne prijave za september in oktober. — Društva pa, ki oktobrsko prijave še niso poslala sekciji, naj store to z obratno pošto. — V bodoče naj pošiljajo društva prijave vsak mesec točno v določenem roku.

Uprava.

— »Za mlada grla« je naslov zbirke mladinskih zborov, ki izide še ta mesec v samozaložbi tov. Cirila Preglja. Zbirka vsebuje 5 Pahorjevih, 2 Osterčevih, 1 Pirnikovo, 3 Mirkove in 16 Pregljevih skladb. Po mnenju glasbenikov, ki so imeli vpogled v rokopis, je to doslej najboljša Pregljeva zbirka v vrsti njegovih izdaj za mladinske zборе.

— V višjo pedagoško šolo v Beogradu so sprejeti sledeči učitelj(ce): Stopar J. Josip, učitelj, Tuzno; Svajger T. Viktor, učitelj v Zavrču; Vidmar F. Mirko, učitelj v Šmarju; Kofjač N. Lojze, učitelj v Tišini; Arko L. Milutin, učitelj v Remšniku; Korošec A. Drago, učitelj v Toplicah; Komac A. Rado-

slav, učitelj v Fikšincih; Bratko I. Rudolf, učitelj v Radečah; Strehovec E. Franc, učitelj v Strugah; Medved J. Branko, učitelj v Cerkljah pri Krškem; Česnik M. Maksimiljan, učitelj v Cerkljah; Vaupotič F. Ivan, učitelj v Laporju; Babič A. Josip, učitelj v Melincih; Mehak F. Miroslava, učiteljica v Mariji Snežni.

BRATOM IN SESTRAM NA MEJI — POMOČI

NA PRAGU LETOŠNJE ZIME

se spomnimo

NAŠEGA OBMEJNEGA PREBIVALSTVA OB DRAVI, MURI IN NA KOČEVSKEM.

DESETI NOVEMBER 1940.

naj bo namenjen narodni meji

ZLASTI PA NJENI MLADINI,

z geslom:

Mal položi dar — domu na altar!

Vodstvo Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Iz listov

— I V članku »Naše vaške šole« priobčuje »Slovenec« 13. oktobra sledeče: S splošnim napredkom higijene se je močno spremenil način zidanja šolskih poslopij. Še večja pa je razlika med klopjo, ki jo poznamo izpred 20 let, in med sodobno klopjo. Nobena vaška šola, ki je bila že od vseh začetkov zidana za šolo in ni morda le zasilno preurejena večja hiša, ni bogve kako zastarela, temveč je sončna in svetla. To zato, ker pri nas starih vaških šol sploh ni. V tem so naše vaške šole daleč pred mestnimi, predvsem pred šolami manjših mest. Pač pa so šolske klopi, dobavljene morda pred četrto stoletjem, takšne, da bi se večina mestnih otrok počutila v njih za ujetnike; toge, ozke kletke, v katerih mora sedeti zdrav, živahen kmetijski otrok po več ur nepremično, tako da skoraj ne more treniti z roko niti z nogo niti ne more premeniti telesne drže. Nič čudnega, če tak otrok v dobi svojega najbujnejšega razvoja, to je tedaj, ko rabi njegov organizem čim več gibanja, zasovraži šolo, kar močno vpliva na uspeh pouka. — Sodobni higieniki zahtevajo, naj bo šolska klop taka, da se šolarju razvije hrbtnica normalno in da mu kri kroži pravilno, kar je preprosto zdravja. Razen tega naj mu bo v vsej šolski dobi oko v pravi razdalji od pisalne deske.

— I »Slovenska beseda« 9. oktobra prinaša daljši članek pod naslovom »Državni uslužbeni in upokojenici so v težkem položaju.« V tem članku razpravlja med drugim tudi sledeče: Zaradi poplavl in uravnovešenja državnega proračuna so se v teku zadnjih let, zlasti pa v letu 1935., prejemki tako znižali, da imajo omenjeni okoli 30 % do 40 % manj prejemkov nego leta 1931. Zadnja nezadovoljna zvišanja po 10 do 200 din na mesec so spričo medtem narasle draginje kakor kaplja v morje! Olje, mast, moka, krompir so se podražili za okoli 100 % in smelo trdimo, da so cene na Češkem zdaj nižje, kajti tamkaj so prodajne cene ostale iste kakor pred izbruhom vojne in je n. pr. prodajna cena masti 12 do 14 Kč (18 do 21 din), pri nas 28 din, beli moki »0« 3 Kč (din 4,50), pri nas 9 din, sladkorju 6 Kč (9 din), pri nas 16 dinarjev.

Enoletno zvišanje cen:		indu-	
V	rast-	živil-	mineral-
letu	linskim	skim	nim
1939.	75,7	68,0	93,9
1940.	163,8	93,1	125,3

+ 116 % + 37 % + 33 % + 47 %

je torej povišanje cenam. — Jasno je, da drž. uslužbenec in upokojenec s svojimi sedanjimi prejemki nikakor ne moreta vzdržati, zaradi česar ponovno apeliramo na odločujoče činitele, da ob dvanajsti uri rešite stan propasti! — Država zahteva od svojih uslužben-

cev, da izvršujejo točno svoje dolžnosti in da v interesu državne uprave varujejo svoje dostojanstvo, sicer se prekrše proti disciplinskim predpisom! Temu nasproti ima pa naravno in samo ob sebi umevno državna uprava dolžnost, da tudi omogoči državnim nameščencem stan primerne dohodka; zagovarjati jim mora obstanek družine, sicer jim je absolutno nemogoče zaradi težkih skrbi izpolnjevati službene dolžnosti in varovati ugled in avtoriteto države! Državni nameščenci nimajo eksistenčnega minimuma! Povsod pa velja preiskšana činjenica, da je dobro plačani nameščenec najcenejši uslužbenec, ker le dobro plačan nameščenec more z veseljem in uspehom delati in se posvetiti svojemu poklicu ter obvarovati svojega delodajalca vsake škode, ker je pač prost vseh skrbi, kako bo preživel in vzgajal svojo družino!

— I Vsaka bodoča kmečka gospodinja bi morala imeti kmetijsko gospodinsko šolo. Pod tem naslovom je v »Slovencu« z dne 13. X. priobčen daljši članek, v katerem čitamo tudi sledeče ugotovitve: Kmetijske gospodinske nadaljevalne šole se morejo osnovati pri vsaki ljudski šoli, kjer so na razpolago primeren prostor, kvalificirana učna moč in zadostno število učenk. Obisk je neobvezen in brezplačen. Kmetijske gospodinske nadaljevalne šole lahko obiskujejo kmečka dekleta, ki so stara najmanj 16 let. Pouk traja navadno od meseca novembra do marca dvakrat tedensko po 4 ure, skupaj največ 221 učnih ur. Vsako leto deluje v Sloveniji približno 55 kmetijskih gospodinskih nadaljevalnih šol. Ustanovljenih pa je seveda mnogo več, toda zaradi pomanjkanja kreditov ne morejo delovati. Sedaj se bodo mogle ustanoviti nove kmetijske gospodinske šole tudi v najbolj oddaljenih krajih, ker se je povečalo število učiteljic, ki imajo sposobnost za vzgojo kmečke mladine.

— I Učiteljsvu primernejši pavšal za kurjavo je naslov članka v »Večerniku« 14. oktobra, kjer čitamo med drugim tudi sledeče: V zadnjem času prejema učiteljsvo denar za kurjavo skupno z mesečnimi prejemki v isti količini kakor prej, namreč neporočeni 25, poročeni pa 50 din mesečno. Lahko trdimo, da že neporočenim letni znesek 300 din ne zadostuje niti za tri četrtine zimskih mesecev, ako je zima povprečno mrzla. Pri morebitnem lastnem kuhanju pa si morajo nujno kupovati drva od svojih prejemkov. Še težje je poročenemu učiteljsvu. Ti dobivajo letnih 600 din. Poročeni učitelj ima kuhinjo in pri družini vsaj dve sobi, v katerih mora kuriti v zimski dobi. V kuhinji pa kuri vsak dan vsaj trikrat. Za 600 din lahko kupi danes pet kubičnih metrov drv, a tudi ne povsod; in s tem naj kuri kar 12 mesecev! Jemati mora

UČITELJI PRIPRAVNIKI IN NJIHOV POLOŽAJ

Enorazrednice in učitelji pripravniki

(Pismo tovarišu Canu M.)

Dragi tovariš!

V zadnjem »Učiteljskem tovarišu« si v naši rubriki napisal zanimiv članek o enorazrednicah ter učiteljih pripravnikih, ki jih oblast zadnje čase v največ primerih tam nastavlja. Tvoja gledanja na ta pereč problem so mi zastavila razna vprašanja, kjer se moja in tvoja gledanja križajo. Mislim, da ti bom odgovoril v imenu mnogih, če ti povem svoje mnenje. Dobro je, da ne stokamo vedno sami med seboj, temveč da iznesemo svoja mnenja vsi, ki smo ali ki smo bili kdaj postavljeni (seveda v začetku svojega službovanja) na taka mesta, polna dela in odgovornosti.

Praviš, da se otepljejo ali boljše otepmo enorazrednic, ker je tu preveč dela in da za mladega človeka, polnega energije in idealizma ne bi smelo biti nobeno delo preveliko in pretežko. Res je to. Tudi jaz sem načelno za to, da se mlad človek ne sme ustrašiti dela in odgovornosti. Vendar se pa delo od dela razlikuje. Tu se prvič križata najini poti. Zakaj? Začetnik na enorazrednici se prve mesce bori z administracijo, s spoznavanjem uradnih knjig, z načinom dela, z nereseno poslo, s posli šolskega upravitelja itd. itd. Pisarna mora biti v redu, na odloke moraš redno odgovarjati. Če imaš za to čas, te nihče ne vpraša. Toliko časa seveda imaš! Toda ali imaš tudi čas za **zadostno** pripravo kompliciranega pouka na enorazrednici? Dostikrat ne. Zelen začetnik, ki je prinesel tisto znanje iz učiteljskega (če ti v času dolge brezposelnosti ni šlo 50 % v pozabo!), začne tu s pravim delom. Pogledaš v knjižnico in listaš po knjigah. Same knjige, ki jih moraš prebrati, če hočeš, da bo pouk res uspešen. Si jih prebral na učiteljsku? Nekaj, preveč pa menda ne. Si jih bral morda v času brezposelnosti? Tudi ne. Ljubi kruhek je bil takrat prvo. Ko si se vračal zvečer utrujen domov od inštrukcij, kjer si z oslovsko potrpežljivostjo moral prenašati muhe razvajenih in razneženih meščanskih »upov in nad«, se ti menda tudi ni ljubilo. Torej moraš sedaj, če hočeš, da boš hodil z mladino po novih pedagoških poteh in ne po tistih starih izvoženih kolesnicah. Na enorazrednici učiš dopoldne in popoldne. V prvih časih učenja te to fizično in psihično zelo ubija. Povrhu rešuješ po končanem pouku upraviteljske posle dolge ure dostikrat na račun svoje neizvežbanosti. Koliko ti ostane časa za pripravo v razredu, ki je po mojem veliko bolj važna? In koliko za čitanje pedagoških in ostalih knjig, ki so za tvojo izobraz-

bo velikega pomena? Nekaj da, mnogo pa ne! To se pravi: veliko premalo.

Kaj ne bi bilo boljše, ako te nastaviš v začetku na večrazrednico (pa ne v mesto ali bližino njega, tudi na trdih kmetih so večrazrednice, kajne?), kjer se boš dopoldne šele učil poučevati, popoldne pa spoznaval našo in tujo pedagoško literaturo, se vestno pripravljaj za pouk, napravil morda kakšno učilo, spoznaval našo vas, se sociološko potrebno izobrazil in tako našel dovolj odgovornega dela, ki te bo vsega zaposlilo. Kaj ni to boljše in bolj smotna izraba tvojih energij in za začetnika bolj važno delo, kakor pa za višjo prosvetno oblast sedeti dolge ure za mizo ter reševati akte (kar je seveda tudi potrebno, a za začetnika še ne).

S tem pa seveda nočem reči, da bi se na enorazrednice nastavljal starejše učne moči, morda tik pred penzijo ali malo prej po službeni potrebi ali odkrito rečeno kazensko. Ne. Pošteno slovensko učiteljsvo je bilo v vseh časih proti taki prosvetni politiki. Kdo pa torej? Tov. Jurančič je dobro povedal v eni izmed lanskih števil Popotnika: vsak učitelj po nekaj letih službe (šestih, sedmih, osmih) za nekaj časa. Seveda ne kazensko pa tudi ne »po službeni potrebi«, temveč **po službeni potrebi**. Vsak naj okusi težaško delo na nižje organiziranih šolah, ko bo pedagoško vsaj nekoliko izobražen in v delo vpeljan.

Dalje praviš, da so mnogi mnenja, da bi se enorazrednice enostavno odpravile. Tega še nisem slišal in sem seveda odločno, kakor ti, proti temu. Kaj ubogi hribovski davkoplačevalci nimajo istih pravic kakor ostali vaščani, tržani in meščani? Če imamo vsi enake dolžnosti, zakaj ne bi imeli še enakih pravic. Dobro bi bilo, da bi se to ljudstvu dopovedalo, zlasti v dandanašnjih časih, ko se govori le o dolžnostih ljudstva, o njegovih pravicah pa se trdovratno molči.

In uspeh na enorazrednicah? Po izjavi g. Petelina, kakor praviš, enorazrednice ne zaostajajo glede uspeha za šolami z več oddelki, celo prekašajo jih. Morda je res? Roko na srce: so in smo taki in taki učitelji, saj se razumeva, kajne? Vendar pa je malo verjetnosti, da boš prišel do istih uspehov v oddelku (odnosno skupini), kjer poučuješ 4. r. osn. šole ter 1., 2., 3. in 4. višje ljudske šole, kakor v oddelku, v katerem je le en razred. V prvem primeru imaš oddelek s petimi razredi s skrajšanim poukom (15 ur), v drugem pa od-